

Andrej Koerkov

Dagboek Majdan

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitaal of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden.

Oorspronkelijke titel: *Dnevnik Majdana* © 2015

© 2022

Vertaling: Ico Davids en Arie van der Ent

Omslag: Mr. BrownGreen

Drukwerk: New Energy Drukwerk

ISBN 978-94-91389-33-7

NUR 302

Uitgeverij Woord In Blik

Vertaald uit het Russisch
door Ico Davids en Arie van der Ent

Inleiding

Wanneer er niets bijzonders gebeurt met iemand of diens land, lijkt het leven even oneindig als bestendig. Levensomstandigheden waarin de tijd wordt afgemeten aan sporten op de carrière ladder, de aanschaf van een nieuw huis of een nieuwe auto, verjaardagen, trouwerijen en scheidingen, mogen met recht bestendig heten. Voor iemand die op een 'hotspot' woont, of gewoon vlakbij een actieve vulkaan, is de tijd nooit oneindig. De waarde van elke geleefde dag, van elk geleefd uur blijkt ongelooflijk veel groter dan een week die is geleefd in bestendigheid. Wanneer je dicht bij een vulkaan woont – een echte of denkbeeldige – vult de dag zich met zoveel gebeurtenissen dat het fysiek onmogelijk blijkt ze allemaal te onthouden. Zulke gebeurtenissen komen heus wel in de geschiedenisboeken terecht, met twee, drie regels, soms zelfs met één, twee pagina's, maar in dat soort omstandigheden blijven van de gebeurtenissen alleen de data en namen van de actoren over.

Ik begrijp nu veel beter waarom ik vroeger op school liever geen schoolboeken las, maar de dagboeken van schrijvers en staatslieden die zich in het hart van historische gebeurtenissen bevonden. Tot op de dag van vandaag herinner ik me het dagboek van de grote Russische dichter Aleksandr Blok over de jaren 1917–1918, staat het dagboek van Franz Kafka me nog heel goed bij en vooral ook de onlangs gelezen volledige versie van het dagboek van de grote Oekraïense filmregisseur Oleksandr Dovzjenko¹, waarin deze Stalin voor de zekerheid regelmatig prijst en voor de zekerheid op Joden en Oekraïners afgeeft, zodat in

---

¹ Regisseur van filmklassiekers als *Zvenyhora* (1927), *Arsenaal* (1929), *Aarde* (1930) en *Aerohrad* (1935), auteur van *Dagboekantekeningen, 1939-1956*. Hij leefde van 1894-1956.

geval de KGB na zijn arrestatie zijn dagboek zou lezen, hij dat zou kunnen aanvoeren als bewijs van zijn loyaliteit aan het Sovjetsysteem.

Ik houd al meer dan dertig jaar een dagboek bij. Meermaals vroegen mijn Oekraïense lezers mij om daar ten minste fragmenten uit te publiceren, maar destijds kon ik niet kiezen welke persoonlijke dingen ik met mijn lezers zou willen delen. En toen, niet voor het eerst midden in een ‘historische maalstroom’ beland, werd ik andermaal getuige van dramatische gebeurtenissen, zoals die ditmaal in Oekraïne in november 2013 begonnen en tot op heden doorgaan. Ik weet niet hoe ze aflopen, ik weet niet wat mij en mijn gezin in de nabije toekomst te wachten staat. Ik hoop er maar het beste van. Ik ga niet verhuizen. Ik verstop me niet voor de werkelijkheid. Ik leef er elke dag in. Met ons vijven blijven wij – mijn vrouw Elizabeth, onze kinderen Gabriela, Theo en Anton en ik – in hetzelfde appartement in het centrum van Kyïv wonen, op vijfhonderd meter van Majdan, in ons appartement op de derde verdieping, waar we vanaf het balkon de rook van de brandende barricaden zagen, de granaatexplosies en schoten hoorden, het appartement, van waar we met regelmaat naar ons werk gingen, of naar Majdan, of andere dingen buiten de deur hadden te doen. Al die tijd ging het leven door, het stond niet één keer stil. En dat leven tekende ik bijna dagelijks op, zodat ik nu een poging kan doen erover te vertellen, tot in de details. Over het leven tijdens de revolutie, over het leven in de verwachting van oorlog, een oorlog die ook nu ik deze regels schrijf nog erg dichtbij lijkt, veel dichterbij zelfs dan nog maar een week geleden.

Dagboek

21 november 2013

Vannacht viel er, aan het begin van een nieuwe dag, rond half één 's nachts een meteoriet op Sebastopol. Waarom juist Sebastopol? Waarschijnlijk puur toeval. Maar toch, om voor zijn val nu juist de meest Russische stad van Oekraïne te kiezen, met in haar schilderachtige baaien de Zwarte Zeevloot van Rusland?! Ik had waarschijnlijk geen enkele aandacht aan deze meteoriet geschonken, als vandaag niet die verklaring van minister-president Mykola Azarov was uitgegaan, over een pauze in de aanloop naar het ondertekenen van het Associatieverdrag met de Europese Unie. In mijn trilogie *Geografie van een verdwaald schot*² wordt een geheime fabriek van kunstmatige meteorieten beschreven, verborgen in de bergen van de Oeral. Bij die fabriek bevindt zich, in die roman, een testlocatie voor de lancering van die meteorieten. De droom van de Sovjetlegerleiding: de VS bombarderen met kunstmatige meteorieten, door te doen alsof ze echt zijn. Daarom dacht ik: was het geen kunstmatige meteoriet waarmee Rusland de 'meest Russische stad van Oekraïne' liet weten dat de onderhandelingen tussen Janoekovytsj en Poetin over het beëindigen van de Europese integratie van Oekraïne succesvol waren afgerond, voor Poetin dan? De integratie met de EU wordt afgeblazen. Wij gaan gewoon weer van Rusland houden. Europa lijkt in shock. Ik ook. Had Janoekovytsj nu een halfjaar nodig om te verklaren dat 'we richting Europa gaan', had hij in september van dit jaar zijn parlamentsfractie zo nodig moeten optrommelen in het Kyïvse hoofdkwartier van de Partij van de Regio's, traditiegetrouw in bioscoop De Ster, waar hij van iedereen

---

² *Geografia odinotsjnogo vystrela* (2003).

eiste dat ze samen in strak gelid richting Europa zouden marcheren, en iedereen die niet richting Europa wilde, verzocht de fractie en de partij te verlaten?! Waar wordt deze volgzame Partij van de Regio's van de president nu weer heen gestuurd?

De reactie van het volk op Azarovs verklaring liet niet lang op zich wachten. Tegen de avond verzamelden de eerste mensen zich op het Onafhankelijkheidsplein³. Het grote nieuws van het staken van de voorbereidingen op het ondertekenen van het Associatieverdrag met de EU werd vergezeld door een kleiner bericht. Het ministerie van Buitenlandse Zaken van Oekraïne liet opgetogen weten dat Oekraïners veilig naar Egyptische badplaatsen konden afreizen. Dus voor iedereen die naar Europa wilde: vlieg maar naar Egypte, laten jullie daar maar per ongeluk, of met opzet, worden opgeblazen door plaatselijke islamitische of andersoortige 'revolutionairen'. Het is me angstig te moede. Ik moet net met het vliegtuig naar Vilnius, om daar te praten over de Europese toekomst van Oekraïne en over het leven na ondertekening van het verdrag.

Trouwens, de zaak gaat volgens het oude, vertrouwde recept: Azarov maakt het afzien van de ondertekening van het verdrag bekend op een dag dat Janoekovytsj zelf niet in het land is. Janoekovytsj zit in Oostenrijk, en van daar zal hij Europa geruststellen, in de trant van: we ondertekenen heus wel, met Europa, alleen wat later. En tegelijkertijd voegt hij eraan toe dat hij niet van plan is Tymosjenko vrij te laten. Als Janoekovytsj een driekoppige draak was, zou iedere kop op dit moment afzonderlijk op reis zijn geweest en synchroon met de andere koppen een toespraak hebben gehouden. Als een van de drie koppen op dit moment in Moskou was geweest, zou die 'Moskouse' Janoekovytsj-kop een andere

---

3 Majdan nezalezjnosti.

tekst uitspreken en zou hij met geen woord over Europa reppen.

Ik wilde er heel graag even uit. En dus liep ik, terwijl ik het nieuwe hoofdstuk van mijn 'Litouwse roman'⁴ nog niet had afgeschreven, naar Jaroslavna, nam een koffie en voegde daar, een minuut of vijf later, vijftig gram Zakarpatsky-cognac aan toe. Ik voelde me nog niet beter. Er waren ditmaal geen bekenden in het café. Sommige mensen stapten met een bedrukt gezicht binnen en ik hoopte dat het was omdat zij nu ook wisten dat Europa voor Oekraïne niet langer in het verschiep lag. Maar misschien hadden ze heel andere zorgen, hun eigen, kleinere dingen?!

Thuisgekomen opende ik Facebook. Mensen riepen elkaar op naar Majdan te gaan om ondertekening van het verdrag te eisen. Ze vroegen warme kleren mee te nemen, slaapmatten, thermoskannen warme thee en voedsel voor de nacht. Ik had gewoon niet de kracht erheen te gaan en daar te gaan staan. En geen zin, geen enkele zin. Op televisie lieten ze ook nog eens een montere en breedlachende Poetin zien, en de nieuwslezer zei ietwat mysterieus dat Rusland de samenwerking met Oekraïne heel graag wilde intensiveren. Welke samenwerking? Drie jaar handelsoorlog, nu eens een exportverbod op kaas, dan weer op Oekraïens vlees en Oekraïense vleeswaren, op Oekraïens bier, enzovoort, tot de nog niet eens begonnen gezamenlijke productie van Antonov-vliegtuigen aan toe?!

Tegen de avond dacht ik met enige droefheid terug aan de enige reden tot een glimlach vandaag. Mychajlo Dobkin (gouverneur van het district Charkiv, oud-burgemeester van Charkiv, daarvoor zakenman) had een versje geschreven over Iryna Farion, de meest radicale dame van de radicaal-nationalistische Vrijheidspartij. Onlangs werd bekend dat

---

4 *Sjengenskaja istoria* (2016).

zij, net op het moment dat iedereen deze aan het einde van de jaren tachtig verliet, lid was geworden van de communistische partij van de USSR, daarna altijd haar lidmaatschap van de CPSU ontkend had, tot het moment dat haar dossier uit het archief werd gelicht, waaruit bleek dat ze de CPSU nooit de rug had toegekeerd. De belangrijkste communist van Oekraïne, Simonenko, verklaarde dat Farion nog steeds lid was van de communistische partij en dat ze bij de volgende vergadering zeker geroyeerd zou worden... omdat ze de afgelopen vijftientig jaar geen contributie had betaald! En dan nu Dobkins versje op Farion: 'Irynka holt van communisme wel heel snel naar nazisme. En als we nog wat dieper graven, zien wij haar terugtocht naar de haven. 't Zou zomaar kunnen wezen dat zij zich eens, naar de traditie, gewarmd had aan het vuur der Inquisitie.' Ja, de man had dichter moeten worden.

De wereld is vandaag helemaal gek geworden. In Altsjevsk komt er blauw water uit de kraan. In Georgië is een Zwitserse toerist het land per kameel binnengereden, het dier van welks zijde hij al meer dan dertig jaar geen stap is geweest. Zijn naam is Roland Verdon, en hij kreeg in Tbilisi het diploma van 'meest originele reiziger' uitgereikt. Zou zijn nijvere kameel ook iets hebben gekregen? In Frankrijk is erg veel sneeuw gevallen en een deel van het land zit zonder stroom.

Bij ons is het allemaal eenvoudiger en triester. Wij zitten weer zonder toekomst.

22 november. Vilnius

Het is hier net zo on-winters warm als in Kyïv. Niemand heeft de conferentie, gewijd aan Oekraïne en haar Europese toekomstperspectief, afgelast, na de verklaringen van de Oekraïense premier van gisteren. Wel hebben de Poolse

president Komorowski, de Litouwse president Grybauskaitė en nog een paar Europese politici van naam en faam hun deelname aan de conferentie afgezegd. 's Avonds was er een galadiner in het restaurant van hotel Kempinski, maar dat kon de stemming van de deelnemers uit Oekraïne niet verbeteren. Aan de tafel naast mij zaten Vytautas Landsbergis, voorzitter van de Seimas⁵ van de Republiek Litouwen, Viktor Joesjtsjenko, oud-president van Oekraïne, diens broer Petro, oud-parlementariër, en nog twee mij onbekende personen. Beide presidenten hielden een toespraak. Maar terwijl Landsbergis het over Europese waarden had, spuide Joesjtsjenko zijn kritiek op Joelia Tymosjenko. Na zijn optreden gaf Viktor Joesjtsjenko zijn tafelgenoten ieder een potje honing.

Op datzelfde moment werd in de regen van Kyïv op het Onafhankelijkheidsplein een spontane demonstratie gehouden. Een paar mensen kwamen met een zeil aan om demonstranten met een luifel tegen de regen te beschermen. Meteen verschenen er politieagenten om die weg te halen. Een man in burger las een rechtbankvonnis voor op het verbod op het opzetten van tenten, kramen en andere 'kleine architectonische objecten' op het Onafhankelijkheidsplein, en wel van 22 november tot 7 januari. Tegelijkertijd verklaarde iemand van de gemeentepolitie dat deze de demonstranten niet uiteen zou jagen. Viktor Janoekovytsj is nog steeds voornemens hierheen te komen, naar Vilnius, naar de EU-top. Poolse en Litouwse politici op de conferentie rekenen er voorzichtig op dat hij het Associatieverdrag alsnog zal ondertekenen. Zij menen dat de reden voor de publieke verklaring van de Oekraïense premier is gelegen in de hantovering van de Poolse troepen naar Oekraïne.